

PRINCIPY A KRITÉRIA FSC (Forest Stewardship Council) CERTIFIKACE

A. Vstupní informace

Principy a kritéria FSC se týkají všech lesů tropických, lesů mírného pásma i lesů boreálních. Velká část principů a kritérií FSC se vztahuje též na lesní plantáže. Podrobnější standardy pro tyto a další vegetační typy mohou být připraveny na národní a místní úrovni.

Principy a kritéria FSC musí být zahrnuty do hodnotících systémů a standardů všech certifikačních organizací, které chtějí získat akreditaci FSC. Principy a kritéria byly vytvořeny zejména pro lesy s převažující dřevo-produkční funkcí, na různých úrovních jsou však použitelné pro lesy obhospodařované pro jiné než dřevní produkty a lesy jiných funkcí.

Principy a kritéria FSC je nutno brát jako jeden celek, pořadí principů nevyjadřuje jejich významnost.

FSC a další organizace s akreditací FSC nebudou trvat na absolutní shodě s principy a kritérii FSC. Závažné chyby a nedostatky v jednotlivých principech budou vylučovat kandidáty z procesu certifikace. Tato rozhodnutí budou činit jednotliví certifikátoři, kteří doplní do jaké míry byla jednotlivá kritéria splněna a jaký význam a důsledky mají nalezené chyby.

Rozdíly a obtíže v interpretaci principů a kritérií FSC se projeví v národních a místních FSC standardech. Tyto standardy musí vypracovat každá země či region, který se zapojí do certifikace FSC. Standardy budou hodnoceny certifikátory a dalšími zájmovými a dotčenými stranami vzhledem ke smyslu certifikačního procesu, případ od případu. Pokud by to bylo nezbytné, je možno vyzvat orgány FSC, aby rozhodly ve sporných případech během samotného procesu hodnocení.

Principy a kritéria FSC mají být použity ve spojení a kombinaci s národními a mezinárodními zákony a nařízeními. FSC chce doplňovat, nikoliv nahrazovat, jiné iniciativy, které podporují odpovědné lesní hospodaření ve světě.

B. FSC principy a kritéria

Princip 1: dodržování zákonů a FSC principů

Lesní hospodaření má respektovat všechny příslušné zákony krajiny, ve kterých působí, mezinárodní dohody a smlouvy, které se daná země zavázala dodržovat a mají vyhovět všem FSC principům a kritériím.

- 1.1 Lesní hospodaření má respektovat všechny národní a místní zákony a administrativní doporučení.
- 1.2 Mají být placeny všechny příslušné a legálně nařízené poplatky, příspěvky, daně a jiné poplatky.
- 1.3 V signatářských zemích mají být respektovány ustanovení všech závazných mezinárodních smluv např.: CITES, ILO konvence, ITTA, Konvence o biologické rozmanitosti.
- 1.4 Rozpory mezi zákony, nařízeními a FSC principy a kritérii mají být hodnoceny vzhledem ke smyslu certifikace, případ od případu, certifikátory a zainteresovanými či dotčenými stranami.
- 1.5 Obhospodařované lesní plochy mají být chráněny před ilegálními těžbami, osídlováním a jinými nepovolenými aktivitami.
- 1.6 Správci lesů se mají dlouhodobě zavázat, že se budou řídit FSC principy a kritérii.

Princip 2: Vlastnictví, uživatelská práva a odpovědnosti

Dlouhodobé vlastnictví a uživatelská práva k pozemkům a lesním zdrojům mají být jasně definované, dokumentované a legálně zřízené.

- 2.1 Dlouhodobé vlastnictví pozemků má být přesně evidované pro možnost prokázání (např. název pozemku, zvyková práva nebo nájemní smlouvy).
- 2.2 Místní komunity s vlastnickým nebo uživatelským právem, mají zajišťovat kontrolu nad lesnickými zásahy v rozsahu nezbytném pro ochranu jejich práv a zdrojů, pokud kontrolu nepřevедou, na základě všeobecného souhlasu, na jiný orgán.
- 2.3 Měl by existovat patřičný mechanismus na řešení sporů ohledně vlastnických požadavků a uživatelských práv. Okolnosti a statuty jiných sporů by měly být explicitně zahrnuty v procesu certifikace. Zásadní spory, zahrnující významnou část zájmových skupin, může vést k vyloučení společnosti z procesu certifikace.

Princip 3: Práva domácích obyvatel

Mají být uznána a respektována zákonná a zvyková práva domácích (domorodých) obyvatel vlastnit, využívat a hospodařit na svých pozemcích, územích a zdrojích.

- 3.1 Domorodí lidé mají mít kontrolu nad způsobem hospodaření na jejich pozemcích a územích, pokud kontrolu nepřevедou, na základě všeobecného souhlasu, na jiný orgán.
- 3.2 Lesní hospodaření nesmí ohrožovat nebo jinak snižovat, přímo či nepřímo, zdroje nebo vlastnická práva domorodých lidí.
- 3.3 Místa, která mají pro domorodé obyvatele zvláštní kulturní, ekologický, ekonomický či duchovní význam mají být identifikována za spolupráce místních obyvatel a uznána a chráněna lesními správci.
- 3.4 Domorodým lidem má být nahrazeno využívání jejich tradičních vědomostí s ohledem na využití lesních druhů nebo způsobů hospodaření při lesních pracích. Náhrady mají být se svobodným a informovaným souhlasem domácích obyvatel formálně dohodnuty před započítáním lesních prací.

Princip 4: Vztah ke komunitám a práva dělníků

Lesní hospodaření má zachovávat nebo zvyšovat dlouhodobý sociální a ekonomický blahobyt lesních dělníků a místních komunit.

- 4.1 Komunitám, které žijí v rámci nebo v sousedství lesnický obhospodařovaných ploch, mají být poskytnuty pracovní příležitosti, školení a jiné služby.
- 4.2 Lesní hospodaření má naplňovat nebo rozšiřovat ustanovení všech využitelných zákonů a směrnic zahrnující zdraví a bezpečnost zaměstnanců a jejich rodin.
- 4.3 Práva dělníků organizovat se a svobodně vyjednávat s jejich zaměstnavateli mají být garantované podle mezinárodních úmluv Konvence 87 a 98 Mezinárodní organizace pracujících (International Labour Organisation)
- 4.4 Do hospodářského plánování a lesních prací mají být začleněny výsledky hodnocení sociálních dopadů. Mají být udržovány konsultace s lidmi a skupinami, které jsou přímo ovlivněny lesním hospodařením.
- 4.5 Mají být přijaty patřičné mechanismy vedoucí k řešení stížností a poskytování dostatečných kompenzací v případě ztrát nebo poškození týkajících se zákonných nebo zvykových práv, vlastnictví, zdrojů nebo živobytí místních lidí. Mají být učiněna opatření, zamezující tyto ztráty a poškození.

Princip 5: Užítky z lesa

Lesní hospodářská opatření mají podnítit účelné využívání rozmanitých lesních funkcí tak, aby zajišťovala ekonomickou životaschopnost a širokou řadu environmentálních a sociálních užitek.

- 5.1 Lesní hospodaření by mělo usilovat o ekonomickou životaschopnost s plným ohledem na environmentální, sociální, provozní a výrobní náklady a zajistit investice nezbytné k udržení ekologické produktivity lesa.
- 5.2 Lesní správy a obchodní společnosti by měly podnítit optimální využití a místní zpracování rozmanitých lesních produktů.
- 5.3 Lesní hospodaření by mělo minimalizovat odpad spojený s těžbou a na místě prováděným zpracováním a vyvarovat se poškození jiných lesních zdrojů.
- 5.4 Lesní hospodaření by mělo usilovat o posílení místních ekonomik, činit je různorodými, tak aby se zabránilo závislosti na pouze jednom z lesních produktů.
- 5.5 Lesní hospodářská opatření musí uznávat, udržet a tam, kde to bude třeba, i zvyšovat kvalitu lesních funkcí a zdrojů, jako vodních zdrojů a rybářství.
- 5.6 Míra těžby a sběru lesních produktů nesmí překročit hranice, při kterých může být trvalá.

Princip 6: Vliv na životní prostředí

Lesní hospodaření bude chránit biologickou rozmanitost a s ní spojené hodnoty, vodní zdroje, půdu, jedinečné a křehké ekosystémy a krajiny, a tím udržovat ekologické funkce a integritu lesa.

- 6.1 Musí být vyhotoveno hodnocení vlivů na životní prostředí, adekvátní měřítku, intenzitě lesního hospodaření a jedinečnosti ovlivněných zdrojů. Hodnocení vlivů na životní prostředí bude zpracováno do systému hospodaření (lesních hospodářských plánů). Hodnocení bude zahrnovat jak krajinnou složkovou analýzu (landscape level consideration) stejně jako vliv zpracujících zařízení. Vliv na životní prostředí bude hodnocen před započítáním prací, které mohou narušit dané území.
- 6.2 Musí existovat záruky na ochranu vzácných a ohrožených druhů a jejich stanovišť (např. hnízda a místa krmení). Mají být vytvořeny chráněná území a ochranné zóny, odpovídající rozsahu a intenzitě lesního hospodaření a jedinečnosti ovlivňovaných zdrojů. Musí být regulován nepatřičný lov, rybolov, pytláctví či sběr.
- 6.3 Ekologické funkce a hodnoty je nutno udržet netknuté, zvýšit je nebo znovuobnovit, včetně:
 - A. obnovy lesa a sukcese.
 - B. genetické, druhové a ekosystémové rozmanitosti.
 - C. přirozených koloběhů, které ovlivňují produktivitu lesního ekosystému.
- 6.4 Reprezentativní vzorky existujících ekosystémů v krajině mají být chráněny v jejich přirozeném stavu a zaznamenávány do mapy, adekvátně k rozsahu, intenzitě zásahů a jedinečnosti jimi ovlivňovaných zdrojů.
- 6.5 Musí být zformulovány a zavedeny směrnice na kontrolu eroze - minimalizaci poškození lesních porostů během těžby, stavbu cest a jiná mechanických narušení – a ochranu vodních zdrojů.
- 6.6 Systém lesního hospodaření má podporovat rozvoj a používání environmentálně vhodných metod boje proti škůdcům na nechemické bázi a snažit se vyhnout užití pesticidů na chemické bázi. Má být zakázáno použití pesticidů skupiny 1A a 1B podle typologie Světové zdravotnické organizace (World Health Organization Type) a pesticidů na bázi chlorovaných uhlovodíků, persistentních a toxických pesticidů nebo těch jejichž deriváty zůstávají biologicky aktivní a akumulují se v potravním řetězci stejně jako pesticidy

- zakázané mezinárodními úmluvami. Pokud dochází k použití chemikálií, má být zajištěno odpovídající vybavení a školení pro minimalizaci zdravotních a environmentálních rizik.
- 6.7 Chemikálie, obaly, tekuté a pevné neorganické odpady včetně paliv a nafty (i olejů) by měly být likvidovány environmentálně vhodnými způsoby mimo místa použití.
- 6.8 Použití biologicky kontrolovaných látek je nutno dokumentovat, minimalizovat, monitorovat a striktně řídit ve shodě se zákony státu a mezinárodně uznanými vědeckými protokoly. Použití geneticky modifikovaných organismů musí být zakázáno.
- 6.9 Použití nepůvodních druhů má být pečlivě kontrolováno a monitorováno, aby nedošlo k nepříznivým ekologickým dopadům.
- 6.10 Nesmí dojít k přeměně lesa v plantáž nebo nelesní půdu, s výjimkou okolností kdy přeměna:
- A. nastane jen na velmi omezené části lesní hospodářské jednotky, a
 - B. nenastane v lesích s vysokou ochrannou hodnotou, a
 - C. umožní zřejmý, značný, dodatečný, zajištěný, dlouhodobý užitek z hlediska ochrany přírody v rámci lesní hospodářské jednotky.

Princip 7: Hospodářský plán

Hospodářský plán, přiměřený rozsahu a intenzitě zásahů, má být vypracován, uskutečňován a dodržován podle časového harmonogramu. Musí být jasně vyjádřeny dlouhodobé cíle a způsoby, jak jich dosáhnout.

- 7.1 Hospodářský plán a podpůrná dokumentace mají obsahovat:
- A. Cíle hospodaření.
 - B. Popis lesních zdrojů, které mají být obhospodařované, environmentální limity hospodaření, typ využití půdy a vlastnický status, socio-ekonomické podmínky a informace o sousedních pozemcích.
 - C. Popis lesního a/nebo jiného hospodářského systému, vycházející z ekologie lesa podle informací shromážděných v soupisu zdrojů.
 - D. Zdůvodnění míry roční těžby (etátu) a druhové selekce.
 - E. Opatření pro monitorování růstu a dynamiky lesa.
 - F. Environmentální záruky založené na environmentálním hodnocení
 - G. Plán pro identifikaci a ochranu vzácných a ohrožených druhů.
 - H. Mapy popisující lesní zdroje, zahrnující chráněná území, plánované hospodářské zásahy a vlastnické vztahy.
 - I. Popis a ospravedlnění použití těžebních technik a zařízení.
- 7.2 Hospodářský plán musí být periodicky revidován tak, aby zahrnoval výsledky monitoringu nebo nových vědeckých a technických informací, stejně jako by měl odrážet měnící se environmentální, sociální a ekonomické okolnosti.
- 7.3 Lesní dělníci mají absolvovat dostatečné školení a být pod dohledem tak, aby byla zajištěna náležitá realizace hospodářského plánu.
- 7.4 S ohledem na důvěrnost informací má lesní správa uveřejnit a zpřístupnit souhrn hlavních bodů hospodářského plánu, včetně těch, které byly vyjmenovány v kritériích 7.1

Princip 8: Monitoring a hodnocení

Přiměřeně rozsahu a intenzitě lesního hospodaření má být prováděn monitoring tak, aby hodnotil stav lesa, výnosy lesních produktů, spotřebitelský řetězec dřeva (chain of custody), hospodářská opatření a jejich sociální a environmentální dopady.

- 8.1 Četnost a intenzita monitorování by měla být podmíněna rozsahem a intenzitou lesních hospodářských zásahů, stejně jako relativní složitostí a zranitelností ovlivňovaného prostředí. Monitorovací postupy by měli být shodné a opakovatelné tak, aby umožňovaly porovnávání výsledků a hodnocení změn.
- 8.2 Lesní hospodaření by mělo zahrnovat výzkum a sběr dat pro monitorování, minimálně pak následující ukazatele:
- A. Výnos všech těžených (sbíraných) lesních produktů.
 - B. Růstové poměry, zmlazování a stav lesa.
 - C. Skladba a pozorované změny flóry a fauny.
 - D. Environmentální a sociální dopady těžby a dalších hospodářských zásahů.
 - E. Náklady, produktivita a efektivita lesního hospodaření.
- 8.3 Lesní hospodář musí poskytnout dokumentaci monitorovacím a certifikačním orgánům tak, aby bylo možno podchytit každý lesní produkt od místa jeho původu (proces známý jako spotřebitelský řetězec - „chain of custody“).
- 8.4 Výsledky monitorování musí být začleněny do realizace a revize hospodářského plánu.
- 8.5 S ohledem na důvěrnost informací má lesní správa uveřejnit a zpřístupnit souhrn výsledků monitorovacích indikátorů, včetně těch, které byly jmenovány v kritériích 8.2.

Princip 9: Zachování lesů s vysokou ochrannou hodnotou

Hospodářské zásahy v lesích s vysokou ochrannou hodnotou musí zachovat nebo posílit vlastnosti, kterými se tyto lesy vyznačují. Rozhodnutí, která se vztahují na lesy s vysokou ochrannou hodnotou, musí být vždy zvažována v kontextu principu předběžné opatrnosti.

- 9.1 S ohledem na rozsah a intenzitu lesního hospodaření, bude zhotoven posudek na přítomnost vlastností (znaků) shodných s lesy s vysokou ochrannou hodnotou.
- 9.2 Značná část certifikačního procesu musí klást důraz na identifikované ochranné atributy (znaky) a podmínky pro jejich zachování.
- 9.3 Hospodářský plán musí zahrnovat a realizovat přesně stanovená opatření, která zajistí zachování a/nebo zvýšení příslušných ochranných znaků ve shodě s principem předběžné opatrnosti. Tato opatření budou konkrétně zahrnuta ve zveřejněném souhrnu z hospodářského plánu.
- 9.4 Jednou ročně má být proveden monitoring ke zhodnocení účinnosti opatření užitých pro zachování a posílení příslušných charakteristik, pro něž jsou lesy chráněny.

Princip 10: Plantáže

Plantáže mají být plánovány a obhospodařovány podle principů a kritérií 1 - 9, principu 10 a jeho kritérií. Plantáže mohou poskytovat řadu sociálních a ekonomických užitků a mohou přispět k naplňování světové potřeby po lesních produktech. Měly by doplňovat hospodaření v přirozených lesích, snižovat tlak na jejich využívání a podporovat jejich obnovu a ochranu.

- 10.1 Hospodářské cíle plantáží, včetně cílů obnovy a ochrany přirozených lesů, by měly být explicitně vyjádřeny v hospodářských plánech a jasně prokázány realizací plánů.
- 10.2 Vzhled a tvar plantáží by měly podporovat ochranu a obnovu přirozených lesů, nikoliv zvyšovat tlak na přirozené lesy. Biokoridory (wildlife corridors), ekotony, mozaiky porostů různého věku a obmýcí mají být zahrnuty do projektu plantáže. Rozsah a půdorys porostů plantáží má být vypracován v souladu s tvarem lesních porostů nacházejících se v přirozené krajině.

- 10.3 Je preferována rozmanitost ve skladbě dřevin plantáží, která zvyšuje ekonomickou, ekologickou a sociální stabilitu. Rozmanitost může zahrnovat velikost a prostorové rozmístění lesních hospodářských jednotek v krajině, množství a genetické složení druhů, věkové třídy a struktury.
- 10.4 Výběr druhů určených pro zalesňování má být založen na jejich celkové vhodnosti pro dané stanoviště a odpovídat hospodářským záměrům. Při zakládání plantáží a obnově zničených ekosystémů se preferují původní druhy před exotickými (nepůvodními) za účelem zvýšení ochrany biologické rozmanitosti. U nepůvodních druhů, které mohou být použity jenom v případě, pokud je jejich šance na přežití větší než u přirozených, se má pečlivě monitorovat, aby byla zjištěna nezvyklá úmrtnost, choroby, přemnožení hmyzu a nepříznivé ekologické dopady.
- 10.5 Část celkové hospodářské plochy lesa, podle rozlohy plantáže a regionálních standardů, bude obhospodařována za účelem obnovy přirozeného lesa.
- 10.6 Mají být učiněna opatření, která povedou k zajištění nebo vylepšení struktury půdy, její úrodnosti a biologické aktivity. Způsoby a míra těžby, stavba a údržba cest, trasování svážnic a výběr druhů nesmí vést v dlouhodobé degradaci půdy nebo nepříznivým dopadům na kvalitu vody, její množství nebo značnému odchýlení toků z jejich tras v říčním systému.
- 10.7 Je třeba přijmout opatření k předcházení a minimalizaci přemnožení škůdců, chorob, požárů a introdukce invazivních rostlin. Integrovaná ochrana před škůdci musí tvořit zásadní část hospodářského plánu s přednostním důrazem na metody prevence a biologické kontroly spíše než chemické pesticidy a umělá hnojiva. Při hospodaření na plantážích musí být učiněno vše pro upuštění od používání chemických pesticidů a umělých hnojiv, včetně jejich použití ve školkách. Použití chemikálií je zahrnuto také v kritériích 6.6 a 6.7.
- 10.8 Vzhledem k rozsahu a rozmanitosti prací by mělo monitorování plantáží zahrnovat pravidelné hodnocení potenciálních stanovištních i mimostanovištních (nelze je identifikovat v lese) ekologických a sociálních vlivů (např. přirozené zmlazení, vliv na vodní zdroje a úrodnost půdy, vliv na prosperitu místních komunit a sociální blaho), mimo body pojednané v principech 8, 6 a 4. Žádné druhy nebudou vysazovány celoplošně, dokud vyzkoušení na místě a/nebo zkušenosti neprokázaly, že jsou tyto druhy na místo dobře ekologicky adaptované, nejsou invazivní a nemají významně negativní ekologický vliv na jiné ekosystémy. Zvláštní pozornost by měla být věnována sociálním aspektům při nabývání půdy pro plantáže, zvláště pak ochraně místních vlastnických práv, využívání a přístupu na pozemky.
- 10.9 Plantáže založené na územích, která vznikla přeměnou z přirozených lesů po listopadu 1994, nelze běžně přihlašovat k certifikaci. Certifikace může být povolena za okolností, kdy certifikačnímu orgánu bude předložen dostačující důkaz, že hospodář/vlastník není přímo nebo nepřímo zodpovědný za tuto přeměnu.